

מבעד למסכה

(שקד"ה בהסתמיות)

ואם תרצו
— אמסר לכם
בזה שיחה
קצרה ומעניינת
שחיתה
בין סופרסקי
מתא ובין

פ—ק מחיפה בשעה שבא התל-אביבי להפגד כיכנו בסלון לפני נסעו לישיבת הועד הפועל הגדול בברלין.

שאל מה פ—ק את ידידו הנוסע לברלין:

— כמה חבויים ישנם בוועד הפועל הגדול?
— שבעים ושנים!
— כמה מהם באי?
— ששה עשר.
— ויתרם מאיזו ארצות?

— מאמריקה, אנגליה, גרמניה, פולניה, רומניה, טשכוסלובקיה, בולגריה, אפריקה וכו' וכו'.

— ומדוע—שואל מר פ—ק מחיפה—לא תסדרו את הוועידה באי? ועיני בלבד תקמיץ ההנהלה הציונית הוצאות הנסיעה של ששה עשר חברים שתעלינה לא פחות כימאה לירית כאומא והרי לכם ריוח נקי של 1600 לירות טבין ותקיליון!

זאת ואחת — הוסיף מר פ—ק. מהיפה—ההשנית: אם יבאו המשים וששת החברים מחו"ל לארצנו, הלא יהנו רבים כאן, בתי"מלון, טורי"דרך, נהנים, מוכרי עתילות, בתי הסד וכו' וכו'. ואולי תשפיע הארץ לטובה על אחדים מהם ויבאו להשתקע בה ולהשקיע גם את כספם ויוזמתם, וכזה הלא יביאו כרכה אמתית לארץ וליושביה? — אדוני צדק בתחלט!—ענה חבר הועד הפועל הגדול מתא—אמנם כל החברים בחו"ל השבו לבוא לאי, אבל החברים האי רצונם לנסע קצת להלל— לא נח נח נו הארץ ישתא לי ים הכרענו!...

— נו, ה' עומות, אולי תוכל להסד ביד לנו את ההגיון הישר הזה? — כך מסיים תלמידי, אדם, מחיפה: עד ראייה ושמיעה, שמסר לי את השיחה באופן סטינוגרפי כמעט — "ילמדנו רבנו!"

ובכן, רואים אתם, רחימאי, שה כל אתי שפיר אצלנו. מחד גיסא מפורים אלפי דינרי זהב לשם טיול לברלין ומאידך גיסא—הכנסות קרן היסוד פוחתין והולכין כפרי ההג נמש. הן קראתם בודאי את הדו"ח מהכנסות הלשכה הראשית של קרן היסוד בחדש יוני 1928, שנפתחו בששת עשר אלף פונט מחדש מאי וירדו למצויות הסכום הרגיל, ולא עוד

אלא שאמריקה זו תרודה העשירה, נפקד הפעם מקומה ולא העבירה בחדש יוני לקרן היסוד אפילו, סנט" אחד. ה"ברומטר" שלנו ירד פלאים והרולר הגיעו לטטה פא פס — סיפן לסופת ולסערה ביום קיין בארצות הדולרים. כנראה, שהיו טרודים שם במחלוקת ובקטטות בשביל אי וכרב שמחה שכחו את "קרן היואזר", היינו דאמרי אינשי: כשאבא-אמא מי ריבים, הולכים הילדים לישון בלי פמ"ערכיות... * * *

ואפילו בכל זאת נישע מי ה-סוכנות האמריקאית שלנו? על זה, משיב ה"רסווייט" הפאר ריוי של זכוטינסקי במעשיה קצרה נפלאה: לפנים—עיד לפני המלחמה—כשהיה אידלסון עורך ה"רכווייט" כפי טרסבורג, הוציא פעם תוספה תולית בשם היפה "דער שייגען" ובעתון ההומורי הזה נתפרסמה הלצה ע"א ההלואה הגדולה, "שבקשה אז רוסיה מאמריקה וזו האחרונה תרבה כביב, מפני הדיפוזת נגד היהודים, אלא יהיה תקוה היתה בכ"ז גדולה בפרטרסבורג להשיגה. השאלה היתה רק "כמה?" — שנים וחצי! — ענת דיפלומט אמריקאי לחבריו הרוסים.

— שנים וחצי מיליארד?
— לא.
— שנים וחצי מיליארד?

— לא.
— ומה "שנים וחצי"? — שאלו הרוסים מאת הדיפלומט האמריקאי בקצרה רוח.
— שנים וחצי אע"ב עו ת!... —ענה הדיפלומט מאמריקה.
המישל גם קצת ומעשה "שייגען" באמת, בזה אני מודה, אבל מענינא... * * *

ואם לא תגידו בנת ולא תספרו לעורכים שלנו וביחוד לבן עמי בפ"ת, אנלה לכם בלהיטה, שאף אני אין דעתי נוחה מ"הסוכנות" שלנו, לא רק בפני "ישתים וחצי האצבעות" שהושר לנו האמריקאים בזמן האחרון, אלא וביחוד מפני החוצפה של ועדת הסוכנות...

שערו בנפשכם: הולכים בני-אדם הקוראים לעצמם "מוכחים" ומבטלים במשיכת הקולמס כעפרא דארעא את כל ה"קבוצות" והתקציבים וכל היניקה של השמאל, "מסרסיב" את העובדות ואזכרים בריש גלי ובלא יראה ופחד כפרל כצלסון ומר"ר ביינגסון, ומכל אשלו רברבי של "לייק ואפילו לא מלופבן, כי צריך רק "לשמר על הקיים" נוסח בניי בניין להבדיל אלף הבדלות.

ואחריהם החלת החזיק גם משה סמילנסקי—הן זוכרים אתם בודאי את הענין מאכפת-הנבחרים האחרונה!—וצועק: על הראשינים אנו מצטערים

ואתם באים להוסיף עליהם, כלומר על הפסדים שלכם כקבוצות? ולא עוד אלא שבא הברחן מההד צר החגונה והציע בעתוננו רק לחידו"רא, כטובן, להפסיק את הקבוצות וליושב במקומן אלף בני-אכריב, מהמעמד הבינוני, ויתקיים ב ש"כ אל הפסוק מתהלים:

"יפל מצדך אלף (בני אכרים) ורבעה מימינך (בורגנים בלעז), —אליך לא ינש (התקציב), רק בעיר ניך תביט: ו"למת (כסף) רשעים תראה..."

התראו? — לחוצפה שכזו לא הגיע אפילו "דאר-היום" במשך כל מלחמתו מאז ב"קבוצות" וכל מוסדות הכול של ההסתדרות: סולל-בונה, מישביר, ניה, סיוע ושאר מכשירי הקרדיטים והרפציטים שלהם... אכן נשתנו הזמנים ונתחלפו העתים: אין עוד דרך-ארץ בפני הילד לוצים כמו בימים הטובים ההם ואין מגלגלין עליהם זכות אפילו על ידי "זכאי"...

ומדי דברי בחרבנות ובקרבנות של הספורט — הן בלי הזכרת שם זה אי-אפשר לסופר מודרני לכתב שתי שורות בזמן האחרון! — נזכרתי גם בחרבנות של "איטליה" (זה המגדל הפורה באויר!) שם בירכתי צפון... ז'ול והן—הן זוכרים אתם בודאי את ספוריו הנפלאים עוד מגירסא

דינקותא?—כתב פעם באחד הרומנים הטוורים שלו "עולם הפוך" על אדות ועידה בין-לאומית, שסודרה בדמיונו ע"י ארצות-הברית כדי להציע לפני אומנת העולם מבירה פומבית של הציר הצפוני. סבורים היו הבריות באותה שעה כי הקטב הצפוני עשיר הוא במכרות ואוצרות כסף וזהב טמיר נים תחת הכר הלבן...

ואולם עכשיו נתגלה הסוד ברבים כי אין כלום בציר הצפוני: האם לא הגיעה השעת באמת לקרא לו ע"ד ה ב י ו ל א ו מ י ת כדי לגזר ולאסר אסור גמור וחמור על כל הת-עופות והנסיעות באויר כנסיעתו של המיציבא נוביל ה, שגרמה לכייתתם ולאכדנם של כמה אנשים השוכים ונדולים ללא תועלת?

רבות! הן כל המעשה בשירת "איטליה" וכל התלאות וההרפתקאות שלה ושל אחיים בשפיצברגן—הן זוהי אגדה נפלאה ומקסימה לא מ"אלף לילות ולילה" אף לא מגוד מאותיו. של רבה בר-ברחנה אלא עובדא קימת בזמננו ולנגד עינינו, שאפילו ז'ול והן בכבודו ובעצמו לא היה יכול להעלותה על העתו ולהמציא אה בדמיונו הכביר!...

ומעשה גילכוד ואמנרסן שלא נמצאו והקצין לינדבורג ושאר קברניטי הרוח, שחלכו או יותר נכון שעפו לעלמם... והמעשה הנפלא בחי

משת הגבורים שהלכו ברגל בתוך הקד רה וערכו תענית גדולה לא רק בה"ב אלא המשה עשר יום ולא בא אכל אל פיהם אפילו "כזית" ונשאר קרח מכאן וקרח מכאן וקרח מתחת לרגליהם עד הטבור ועד בכלל. ועל כלם הפרופיסור הנודבג המסכן מילאר הוא במכרות ואוצרות כסף וזהב טמיר נים תחת הכר הלבן: "לכו, אתם תוכלו להציל אחרים במחר חיי!" נתעטף בתכריכי-קרח וישן את שנתו הנצ"תית...

הגעו בעצמכם! בני-אדם מפקירין את עצמם ומשליכים את חייהם כיגד ללכת ולטוע בערכות שלג בין הררי קרח על פני תהום במרחבי צפון כדי... להתנגד בפני הבריות, שהגיעו לאיים בודדים בשפיצברגן, במקום שם הפל"שוחים ונדולים ללא תועלת? רבות! הן כל המעשה בשירת "איטליה" וכל התלאות וההרפתקאות שלה ושל אחיים בשפיצברגן—הן זוהי אגדה נפלאה ומקסימה לא מ"אלף לילות ולילה" אף לא מגוד מאותיו. של רבה בר-ברחנה אלא עובדא קימת בזמננו ולנגד עינינו, שאפילו ז'ול והן בכבודו ובעצמו לא היה יכול להעלותה על העתו ולהמציא אה בדמיונו הכביר!...

ומעשה גילכוד ואמנרסן שלא נמצאו והקצין לינדבורג ושאר קברניטי הרוח, שחלכו או יותר נכון שעפו לעלמם... והמעשה הנפלא בחי

National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום - 20.07.1928, page 5
פתאום שותפים לדבר מצוה... ומי הוא קברניטה של קרסינ, הנותן בים דרך זכמים עוים וקרדים נתיבה? — י ה ז ד י ר' שמואלביץ, ולא סתם יהודי אלא "יהודי טוב", לא אדמו"ר מקרלין או מליובאביץ או מהר"השה, אלא—בולשביק ומסתמא גם ליטא... — "מה שליטבאק יכול!" — והרי מספרים כי בשעה שדרכה רגלו של קולומכוס בפעם הראשונה על אדמת אמריקה, נגש אליו יהודי ליטאי, הושיט לן את ידו ואמר: "סלום-עליכם ר' קולומכוס!"... וישאל ר' עומות שאלה פשוטה ותמימה זו: כל המרה והעמל הזה, כל הקלטול הקשה של הבריות וסכנת הנפשות וביחוד כל הסו"ל יד"ר יות חזו טראינו הפעם בשפיצי בהגן, כלים אי-אפשר היה לשמשם לענינים יותר השוכים ויותר טועילים כיגדלים פורחים באויר? כל הטיסות והתעופות האלו לאיזה "שנים שהזרות" הן מיעי"ת? ושיירת "איטליה" זו — כאי עבדתה, הא? אדרבה, ילמדוני פעם תלמידי! * * * וע"י סמיכות-הפרשיות ושתוף הרעיונות (אסוכיוצת בלעז), הרינו עיבר בטיסה אחת אל המיליונר לא-וונשטיין מבלגיה, שנעלם מאי

בא"י.

עברתי בזמן האחרון באחד מרחובות תל-אביב וראיתי לנגד עיני כחזה קטן ואופייני שכדאי לעמוד עליו קצת: על המדרכה עומדת ערוסה ובה יושב ילד יפה כבן שנתיים וחצי ועל יד העריסה שתי צעירות. אחת אוימת עברית לילד והשניה רוסייה צמיתת וטהורה.

פנתה הרוסייה לילד המוטל בערני סה בדבריו היבה כרי לשעשעו ואמרה לנ בעברית-רוסית שלה ובניגון קצת: „שאללום! ייפה א—אבי? .. ייפה אי—י—מי? .. (שלום! איפה אבא?)

איפה אבא? On nie zaaet ievreyaki! ..

הילד לא הבין כנראה ותחיל מתיפה וכנפה את שתי לסתותיו הקטנות מפחד. נודחה האומנת היהודית ואמרה לה בהוסית: כלומר: „הילד הזה אינו יודע עברית! ..

ומה יאמרו לזה? ..

העם העברית שלנו בת-א א...

עז פות

כיכ ולמחנכות ואפילו להרב ש. אסף לקיים מה שנאמר ב„איכה רבתי“: מז' מור לאספי עינה לאספי מיבעיא לנ! לא „תזכיר למצב החנוך“ קראנו בשבוע זה בעתונים שמרכו הסתדרות המורים אלא מנלתי-קנות חדשה פתי-הא דאיכא רבתי הקדמה לשביתה גדולה בבתי הספר...

ואת זה לעומת זה עשה אלהים: בשעת שהבולשביקים התירו לפתח ב"ם עברים בהוסיה ולונצ'רסקי הבד טיה לתמוך בהם בשעה זו הולך קר מיסר והושכלה שלנו במלון יוז וסוגר אותם...

* * *

רעיתי לספר לכם קצת נב על החרבנות והשערו היות הנעשים בחוצות ירושלים ע"י הקוזקים של סודשאי-ברוך הוא בפאות ובשט ריומלאך ועל „הפרעות“ שהם „פור עים“ בערבי שכתות בחנויות הספרים עד כדי הלול שם ישראל ברבים והד פצתי לטאר גם על חצרות שעושים חבריהם. ..

במוצש וטאר ימי החול — ואולם כדי לסיים את שעורי ככי טוב אזכיר לכם לע"ע וק-את הסונצרט של זמר האופירה מר גול נה שיערך בתיאטרון ציון במוצאי ט' באב, וא-ספר לכם רק אפיזודות קטנה מתל-אביב. העיר הסיידיה הראשונה שלנו

בנו את הפסוק: „בקש שלום ורדפהו“ ופירשו — מכדס „בקש שלום“ וא ה"כ „רדפהו“ כלומר: תוכל לאחד אותם.

אינו בקי גדול בפקידים העליונים מבני עשרת השבטים, וכשאני רוצה לדעת אם הם לנו או לצרינו הריני קורא בעתונים הערבים. וזה לכם האות: אם הם מלל ים פקיד פלוני, סימן שהוא רע בשבילנו, ואם הם מלל ים פקיד אלמוני, הרי הוא מירידנו.

יכול אני להבטיח לכם נאמנה, רהיכאי, כי הסימנים המובהקים האלה לא הכשילוני חלילה עד כה ומאה פע' מים ואחת על מאה — לא טעית...

* * *

ועד הרגע הזה, שאני יושב וכוזת את שעורי זה — לא זכינו לשמע בשורות טובות, ישועות ונחלות מהד ועד הפעול הגדול שלנו בברלון.

אבל בקל לשער את מהוה הפגישה בין שלוהינו שם, כיצר הם מתנני הים זעמו בחרטומיהם וכמה הייתי גר תן כדי לשמע את נאומי של זבוטינסקי על הצעתו לחלק את ה„סוכנות“ לשני ניים: פיפטי-פיפטי, האמריקאים לכל-כלה והציונים לפוליטיקה ולקלפת...

ובינתיים — עושים כאן פרעות ממש בחלוד ומשנכנס אב מרביץ בפרטורי הכורים ונשלחו קין ויין למחנה ה„פלסטין“ רוצה כנראה לקיים

וכאלו לא להם מתכוונים בזה? רק היחמולקה של „ברית שלום“ מנענעת ומכשכשת בגדילה הקטן לאות הטכמה גמורה עם שכנינו בדבר ה„פרלמנט“ וע"כ בקשתם שטוהה לפני-כך הם כותבים — שאהוה להם את דעתי בשאלה זו ואגיד להם בפרוש אם הלכה כר' אברהם אלמאליח' במאד כרו המוצלת בשבוע זה?

ובלל זה יהא נקיט בירכם תמיד: כל זמן שיהיה כתוב אצלנו „בל שר ת י נ ה (א " י)“ הרי כל מה שהוא טוב ומועיל בשביל „פלשתינה“ רע ומר הוא בשביל (א"י) וכן להפך: כל מה שהוא כשר בשביל (א"י) הוא „טרפה-חזיר“ בשביל „פלשתינה“...

ולפיכך — אם הם בוצים דוקא וצועקים: „פרלמנט!“ סימן הוא, שזהו דבר טוב ומועיל בשבילם, שמע מיניה שהוא רע בהחלט בשבילנו, בקצור: כל מה שהוא טוב לישמעאל הוא רע לישראל... ואם בא ה„פלסטין“ ומבקש מאתנו „הדימוקרטים“ לקבל את המד תנה הטובה הזו ומפייסנו בדברים שלא נפחד מהרוב — „מעליש“! — סימן הוא, שעלינו לרהותם בשתי ידיים ולצעק: „מוש לאוים!“ „ב"מס“ סופית וסגורה, כלומר: לא, באלף רבתי ובר תקתוק הלשון בקול רם „טוצל!“ כדרר-כס, לאות שלילה גמורה.

ה„פלסטין“ רוצה כנראה לקיים

גם אני וכל תלמידי, על הצעת הברנו הנכבד, בשתי ידיים. הנציב של הערבית לא נג לי ת? ומה ענין הרגל הערבי אצל מערת צדקיהו? וכי צדקיהו היה שיק או אפנרי או אפילו חבר לאגודה המושלמית-הנוצרית? ומה היו אומרים בני דודנו אלמלי היו תולים שלט תכלת ולבן על מערה זו? — ועוד קושיות ואיבעיות כאלו.

והתירוץ הוא: כנראה שזוהו כעין הכנה לנציב המושלמי, שהציע העתון המושלמי „אל ג'אמעא אל ערביה“ בשבוע זה כידוע... אכן הצעה הגיונית היא זו למנות נציבים בארצנו חליפות לפי התורה כדי שיעורו ויסייעו לבני-דתם, והשכל כחייב שאחרי הנציב היהודי והנוצרי יבוא תורו של המושלמי — איקס-מיקס דריקס! ודא עקא, שהצעה נפלאה כזו המועד ובאה לא הדר שמנתה הדי כטשלה באופן רשמי ואנגלי טהור ולא לורד אלא קולונל ומהנדרס...

לורד אלא קולונל ומהנדרס, איך אומר האנגלי? Too late! (אחרת המועד)...

ותלמידי הפוליטיקאים שיתיו מקיפין אותי נתרנגולים של בית בוקיא ומטרידין אותי בשאלות „פר למנטריות“:

— „סטייטש“? — הם טוענים ואר מרים — מנג'וויז, הועד הלאומי, ועד העיר, ועד בית העם, ועד השחיטה ושאר הועדים למיניהם עסוקים הם בעניניהם ושכחו לגמרי את ה„פרלמנט הנבחר“ כאלו אין הרבר נוגע להם

עבורי ורשמי בעירנו, ומדוע הקדימו על השלט הצבורי והרשמי הזה את הערבית לא נג לי ת? ומה ענין הרגל הערבי אצל מערת צדקיהו? וכי צדקיהו היה שיק או אפנרי או אפילו חבר לאגודה המושלמית-הנוצרית? ומה היו אומרים בני דודנו אלמלי היו תולים שלט תכלת ולבן על מערה זו? — ועוד קושיות ואיבעיות כאלו.

והתירוץ הוא: כנראה שזוהו כעין הכנה לנציב המושלמי, שהציע העתון המושלמי „אל ג'אמעא אל ערביה“ בשבוע זה כידוע... אכן הצעה הגיונית היא זו למנות נציבים בארצנו חליפות לפי התורה כדי שיעורו ויסייעו לבני-דתם, והשכל כחייב שאחרי הנציב היהודי והנוצרי יבוא תורו של המושלמי — איקס-מיקס דריקס! ודא עקא, שהצעה נפלאה כזו המועד ובאה לא הדר שמנתה הדי כטשלה באופן רשמי ואנגלי טהור ולא לורד אלא קולונל ומהנדרס...

לורד אלא קולונל ומהנדרס, איך אומר האנגלי? Too late! (אחרת המועד)...

ותלמידי הטוב, שהיא יוצא ונכ נס בבלדיה, ספר לי זה עכשיו כי ראה שם שלט חדש, שהוכן בשביל מערת צדקיהו ועליה כתור בתו: „הכניסה הפשית“ בשלש השפות הרשמיות, שלא כדרכו, דהיינו ש ערביית למעלה, עברית למטה ואנגלית באמצע... וצבעי השלט כצבעי הרגל הערבי...

ושואל ממני תלמידי הלז שא-לות המידות: מערת צדקיהו הן היא מקוב עבורי וגם הבלדיה היא מוסד

— הריני מציע ליסד חברת-מניות על כדור הארץ...

טוב — ענה כביכול — ואולם תן לי זמן שמונה ימים להשוב.

המיליונר ישב באוירונו והור לבלגיה, כעבור שבוע ימים, ישב עוב באוירונו וכא לפני כסא הכבוד, — נוי רבונו של עולם, — שאל הפיננסיסט הגדול — מהי החלטתך?

— הצעתך נפלאה והברת-המניות היא מצוינה, אלא שחושש אני שלא אוכל לקבל הצעתך...

— מדוע? — שאל לבנשטיין בתמ' הן.

— פשוט מאד — ענה כביכול — כיטום שאצטרך להיות בהנרתך זו רק סגן הנשיא...

* * *

ותלמידי הטוב, שהיא יוצא ונכ נס בבלדיה, ספר לי זה עכשיו כי ראה שם שלט חדש, שהוכן בשביל מערת צדקיהו ועליה כתור בתו: „הכניסה הפשית“ בשלש השפות הרשמיות, שלא כדרכו, דהיינו ש ערביית למעלה, עברית למטה ואנגלית באמצע... וצבעי השלט כצבעי הרגל הערבי...

ושואל ממני תלמידי הלז שא-לות המידות: מערת צדקיהו הן היא מקוב עבורי וגם הבלדיה היא מוסד

וירונו באמצע הדרך.

על יהודי מוכר זה, שהוא העשיר השלישי בעולם, מתהלכת אנדה יפה בבלגיה, שאני מצדה ל„מטעמים“ שלי הפעם בתור „קונסרבה“ כהו"ל.

ידוע לכל כי לבנשטיין זה יסד בחייו כמה וכמה חברות פיננסיות וחברות מניות ענקיות, ואולם הולשה אחת קטנה היתה לו: הוא אהב להיות נשיא יו"ר לכל חברותיו אשר יצר...

פעם אחת — כך מספרת האגדה — ישב באחד מאוירונו (אולי באוירונו זה שנפל מיכנו עכשיו ונמכר ע"י אל' מנתו או עגנתו, מי יודע?) ועף למד רומים, הרקיע שחקים עד שהגיע ונכנס ישר לגן-העדן...

מיד נתפשטה השמועה בישיבת של מעלה על בואו של לבנשטיין — שהרי אין סודות גם בשמים... והד גיעו הרברים לקורשאי-בריד-הוא בכבו דו ובעצמו, שצוה להביא לפניו את האורה הנכבד תונג'י, מחמת שגם הו א מכבד עשירים...

נכנסו שניהם בדברי שיחה ע"א מצב המסחר והעסקים על כדור הארץ ולבנשטיין בא לפני הקב"ה בהצעה מסהרית,

— אלהי השמים! — אמר לו המלי-יוד הבלגי — יש לי הצעה נפלאה, „ביונים“ מצוין!

— הבה ונשמע! — השיב כביכול.